

DIN ȘEDINȚELE CNMASI (aprilie—iunie)

Discuțiile CNMASI în trimestrul al doilea al anului 1992 (ședințele din 29 aprilie, 27 mai și 24 iunie) au abordat câteva teme majore: activitatea Comisiilor zonale și legat de aceasta regulamentul lor de funcționare, restructurarea planului de intervenții urgente, cercetare, restaurare, propunerile ordinare ale organizării CNMASI și DMASI și, bineînțeles, avizarea de lucrări.

Președinții Comisiilor zonale — specialiști reputați din teritoriu, secretari (salariați ai DMASI în teritoriu) s-au reunit cu Comisia Națională pentru a prezenta rezultatele activității acestor comisii în zonele în care își exercită autoritatea, problemele cu care se confruntă și modalitățile de rezolvare.

Comisia Banat-Crișana (pdt. Șerban Sturza, membru al CNMASI, secretar arh. Liana Roșiu) și-a axat tema pe emiterea de preavize și acorduri în zonele declarate rezervații de arhitectură. Considerând deosebit de necesară sensibilizarea publicului la problematica monumentelor istorice, constată lipsa de înțelegere a profesioniștilor-arhitecți — care contestă dreptul de control al CZMASI. Dificultățile sînt create și de inspectorii ingineri ai IGSIC, deoarece eliberează avize de consolidări la monumente istorice, corecte din punct de vedere ingineresc, dar care le modifică substanța. Pentru a putea impune autoritatea CZMASI în teritoriu ar fi necesare instrumente de lucru; de exemplu, regulamentele de intervenție în zonele rezervațiilor de arhitectură și urbanism care să înlocuiască PUG-ul (Planurile urbanistice generale). O atenție deosebită ar trebui acordată ansamblurilor de arhitectură rurală care suferă un sporit proces de degradare și modificare (arh. D. Gheorghiu, vicepreședinte)

Comisia Transilvania de Vest (secretar arh. Virgil Pop) subliniază necesitatea descentralizării și lărgirii autorității CZMASI. Comisia Transilvania de Est (președinte istoric Al. Avram, secretar I. Bucur) subliniază greutatea stabili-

rii colaborării cu celelalte județe (comisia se ocupă de județele Brașov, Covasna Harghita, Bistrița-Năsăud, Sibiu, Mureș). Activitatea s-a concentrat asupra județului Sibiu, unde s-a intervenit cu fermitate reușindu-se stoparea unor acțiuni negative ce vizau monumente istorice.

Se cere completarea Listei monumentelor, care evident, are lacune. De asemenea se constată o lipsă a controlului, mai ales în ceea ce privește modul de respectare a condițiilor din avizele emise de CZMASI.

Comisia Oltenia (președinte arh. Cernătescu, secretar arh. Berindei) s-a ocupat în special de popularizarea monumentelor istorice. Dificultățile provin din lipsa de recunoaștere de către autoritățile locale a funcției și atribuțiilor CZMASI.

Comisia Muntenia (pdt. Călin Hoinărescu, membru al CNMASI, secretar Magdalena Banu) s-a organizat astfel ca în fiecare lună ședința să se țină la sediul altui județ, din cele opt aflate în jurisdicția sa. S-au stabilit colaborări cu alte organisme internaționale creîndu-se filiale locale: ECO-VAST, Prietenii monumentelor, s-au realizat schimburi de experiență. Este esențial dialogul cu autoritățile locale care pot avea și un aport financiar. Cazurile dificile ale unor monumente ar trebui discutate mai înfii de Comisiile zonale pentru a-și exprima punctul de vedere, căci fiind ai locului pot avea și mai multe date.

Comisia Dobrogea (președinte arh. Adrian Rădulescu) propune cuprinderea în proiectul Legii Monumentelor Istorice a obligativității administrației locale de a susține financiar conservarea monumentelor «In situ».

DI. secretar arh. T. Bănică subliniază necesitatea de a nu se unilateraliza activitatea CZMASI. Astfel în Dobrogea, unde problemele de arheologie domină, nu trebuie pierdute din vedere cele privind rezervațiile de arhitectură sau ar-

hitectură rurală insuficient cunoscută. De asemenea, în cazul existenței unor subcomisii locale (județene) active, acestea să fie susținute, exemplul subcomisiei Tulcea (arhg. Gavrilă Simion, membru CZMASI).

Comisia București (președinte arhg. Vasile Boroneanț, secretar Marian Nișelea) subliniază dificultățile de funcționare eficientă pe care le consideră direct legate de promulgarea legii monumentelor istorice.

Pe lângă problemele cu care se confruntă specialiștii grupați, în mod benevol și gratuit, în Comisia Zonale, se adaugă și lipsa condițiilor materiale minime (sediul, dotări în sediu, mașină pentru deplasări în teritoriu, fonduri de deplasare etc.) — au subliniat toți participanții citați pînă acum.

A rezultat pentru CNMASI în mod concludent importanța activității Comisiilor Zonale, recomandîndu-se să încerce folosirea unei terminologii unitare, propuse deja de proiectul Legii monumentelor (S. Ignat).

În ceea ce privește Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiilor Zonale, acesta a fost subiect de discuție în toate ședințele trimestrelor al doilea. Redactat de fiecare comisie zonă în urma discuțiilor și a votării în cadrul CNMASI, în prezența președinților CZMASI, s-a hotărît ca el să fie un regulament unic, eventual cu unele completări locale, acolo unde se acceptă, avînd valabilitate pînă la apariția Legii monumentelor. Prin cumularea variantelor s-a propus o variantă în ședința din 24 mai (nu a fost dată spre consultare, fiind validată varianta îmbunătățită, prezentată în ședința din 24 iunie 1991, care urmează să se publice.

Un subiect de mare gravitate l-a constituit «Restructurarea planului de intervenții urgente, cercetare restaurare al DMASI», impusă în urma comunicării (în scris) din partea Ministerului Culturii a bugetului la capitolul R.K., și anume

250.000.000 lei plus 10.000.000 pentru clădirea Muzeului (Palatul baroc) din Timișoara (în care se va organiza o expoziție internațională). În raportul prezentat (director adj. tehnic arh. Marinel Daia și arh. Radu Popescu șeful serv. contracte) s-au amintit sumele solicitate de DNMAȘI prin planul aprobat de CNMAȘI:

— restanțe la contractele din anul 1991 în valoare de 240.000 lei și continuări valorice pentru anul 1992 în valoare de 308.800 lei, totalizând o valoare minimă de 549.000 lei (s-a exclus valoarea de 186.000 lei reprezentând lucrări noi). Peste acestea preferurile materialelor și manoperei au crescut într-o proporție îngrijorătoare și s-au adăugat indexările obligatorii, conform contractelor.

În aceste condiții și față de suma comunicată de Ministerul Culturii, ca fiind neindexabilă și de nemodificată, se impune reducerea lucrărilor la unele șantiere și la altele chiar sistarea.

Se propune astfel rezilierea contractelor la 16 obiective (exemplu: toate studiile de propuneri de delimitare a rezervațiilor de arhitectură și urbanistice încheiate cu IPJ, sau contractele de intervenții la Casa Băncii din Craiova, Biserica reformată din Sălărd, Biserica din Jelna, conacul Belu-Urლაჟი, conacul Căiuți-Bacău etc și sistarea execuției la alte 20: Casa domnească la Mănăstirea dintr-un Lemn, Teatrul Național Caracal, Cetatea Oradei, Castelul Banu-Albești, Mănăstirea Coșuta etc). Raportul subliniază consecința: investiția de până acum pierdută, distrugerea materialelor de construcție prin lipsa de control ca urmare a dispariției șantierei, pierderea credibilității DNMAȘI ca partener serios, în condițiile dificile de găsimă a unor firme capabile și dispuse să se ocupe de lucrări atât de migăloase, și desigur posibilitatea de a fi acționat în judecată, caz în care DNMAȘI pierde, dreptatea fiind de partea partenerului cu care s-a contractat lucrarea. DNMAȘI a făcut nenumărate intervenții, dar fără rezultat.

Bugetul a fost aprobat de Guvern punct cu punct, iar la capitolul R. K. Ministerul Culturii a primit 750.000 lei, deci a repartizat la DNMAȘI 1/3 din fonduri (S. Popescu-Dolj).

În același timp o serie de solicitări primite direct de Ministerul Culturii, o parte ajunse la ministru, au fost aprobate de acesta și au sosit la DNMAȘI cu recomandarea

inclusiei în plan (cartierul Corvineștilor — Hunedoara, Cetatea Neamț, Catedrala Reîntregirii — Alba-Iulia, Biserica Stravropoleos-București), dar fără a primi și sumele corespunzătoare.

Dacă se va accepta închiderea șantierei, se va repeta tragedia din 1977, când prin uitare (în urma desființării DPCN) s-au distrus monumente în mare parte deja restaurate (A. Trișcu).

Se propune înaintarea unor scrisori deschise ministrului Culturii care să formeze asupra tuturor consecințelor acestui gest pe care CNMAȘI nu-l acceptă (A. Trișcu) și deasemeni asupra autorității unice a CNMAȘI (conform decretului 91/1990) de a decide obiectivele care beneficiază de fonduri (Popescu-Dolj).

În discuția CNMAȘI a fost și validarea Listei monumentelor din București și SAJ. Prezentând noua listă (arh. Ruxandra Nemțeanu, referent de zonă) s-a subliniat completarea Listei elaborate de Muzeul de istorie a orașului București-Oficiul de patrimoniu și adăugarea a noi categorii: clădiri cu valoare arhitecturală. De asemenea în ce privește rezervațiile de arhitectură, zona s-a restrâns, urmînd să mai păstrăm în studiu și sub control un perimetru necercetat (C. Mucenic).

S-au avizat în această perioadă lucrările la PUG Sighișoara, care cuprinde și rezervația de arhitectură și urbanistică avizată de CNMAȘI (M. Iliescu). S-a acceptat avizarea după ce se vor aduce unele clarificări materialului cartografic. Au avut loc consultări pentru Hotelul Palas (str. Brezoianu-București), clădire de la sfîrșitul sec. XX, grav avariata, aflată pe lista clădirilor cu valoare ambientală. Dat fiind starea de degradare, imposibilitatea găsimă a unor soluții de consolidare care să nu modifice substanța, necesitatea punerii în valoare, s-a avizat varianta 3 B, în care soluția propusă este demolarea și refacerea integrală a fațadelor pe baza relevului exact, pusă ca o condiție de aviz beneficiarului. Proiectul va fi supus avizării CNMAȘI. Sala de gimnastică la Liceul Bruckenthal din Sibiu (clădire din secolul al XVIII-lea) se va aviza cînd se va completa documentația. S-a mai pus în discuție: mutarea bisericii de lemn din Jercălăi, la Bran (de unde a fost luată), dar avînd în vedere că amplasamentul de la Bran nu era cel inițial, că parohia o folosește, că

s-a străduit să o restaureze și o întreține bine, nu s-a acceptat mutarea; lucrările de conservare restaurare la Biserica Domnească din Curtea de Argeș. Se solicită un coordonator unic al lucrărilor, o mai atentă supraveghere a zonei de protecție și lansarea unui concurs pentru un proiect de protejare a ruinelor.

La Voroneț s-a stabilit un acord de principiu pentru construirea unui paraliz în incinta ruinelor existente (R. Popa). S-a reamintit statutul bisericii de monument propus pentru includerea în patrimoniul mondial (A. Stroe). Conform normelor UNESCO, s-a cerut de la acesta punctul de vedere (încă nu a venit răspunsul). Dată fiind valoarea monumentului se va lua o decizie numai pe baza proiectului și în acord cu rezoluția ce ne va fi transmisă de UNESCO.

CNMAȘI a fost informată și asupra vizitei domnului Patrik O' Kefe, expert UNESCO în problemele legislației monumentelor istorice, cu aprecierile făcute la adresa proiectului nostru (C. Mucenic). De asemenea s-au făcut precizări asupra unor propuneri de reorganizare a CNMAȘI în sensul prevederilor construcției, act legislativ ulterior, dar la care acum este necesar să ne aliniem (B. Martinov, pe baza unui material DUAT). S-a hotărît constituirea unui colectiv de lucru care să examineze propunerile venite și să le cuprindă pe cele utile, în proiectul Legii Monumentelor.

Deasemeni s-a prezentat CNMAȘI textul înaintat de d-nul subsecretar de stat E. Vasiliu. Comisia Culturale a Parlamentului (d-nul deputat Dan Lăzărescu) cu propunerea unei legi de două articole care să abiliteze guvernul în a emite o ordonanță guvernamentală care să traseze cîteva probleme de protecție a monumentelor istorice și a patrimoniului mobil, pînă la apariția legilor specifice. Comitetul director a considerat necesară introducerea unor corecturi la acest proiect pe care l-a înaintat d-nului Dan Lăzărescu și d-nului subsecretar de stat E. Vasiliu, însoțindu-le și de proiectul Ordonanței guvernamentale (C. Mucenic).

S-a încercat deci și în aceste luni în cadrul ședințelor CNMAȘI să se îmbine funcția metodologică cu cea de coordonare practică a activității din domeniul monumentelor istorice pentru ca deciziile să înlăture arbitrarul și să contribuie la protejarea acestor valori.

CEZARA MUCENIC